

SUSIKKO

METSÄHISTORIAN SEURA RY:N JÄSENTIEDOTE

1 / 2011 Maaliskuu

Vuosikokous 24.3.2011
- esitelmätilaisuus
- jäsen- ja tutkijatapaaminen

Metsien miehiä ja naisia
-seminaari 13.4.2011

Ajankohtaista

Tervetuloa vuosikokoukseen

Metsähistorian Seura ry:n vuosikokous pidetään torstaina 24.3.2011 klo 12.30 Tieteiden talolla Helsingissä, Kirkkokatu 6, 5. krs, sali 505.

Vuosikokousasiat:

1. Kokouksen avaus
  2. Kokouksen puheenjohtaja, sihteeri, kaksi pöytäkirjantarkastajaa ja kaksi ääntenlaskijaa
  3. Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus
  4. Kokouksen työjärjestys
  5. Tilinpäätös, vuosikertomus (ohessa), tilintarkastajien lausunto ja vastuuvapauden myöntäminen
  6. Toimintasuunnitelma (ohessa), tulo- ja menoarvio sekä liittymis-, jäsen- ja kannatusmaksut
  7. Hallituksen jäsenten ja toiminnantarkastajien palkkiot ja matkakulujen korvaus
  8. Hallituksen jäsenmäärä
  9. Hallituksen puheenjohtaja ja muut jäsenet erovuoroisten tilalle
  10. Kaksi toiminnantarkastajaa ja heille varamiehet
  11. Muut asiat
- Metsähistorian Seuran ansioplaketit ja opinnäytetyöpalkinto
12. Kokouksen päättäminen

Hallitus

Tervetuloa vuosikokouspäivän esitelmätilaisuuteen sekä jäsen- ja tutkijatapaamiseen

Vuosikokouspäivän ohjelma jatkuu Tieteiden talon 5. kerroksessa:

Kahvitarjoilu

Klo 14.30 esitelmätilaisuus

Dos. Heikki Roiko-Jokela, Biografiat verkostojen tutkimuksen aineistona
Prof. emer. Matti Leikola, Metsäsektori kaunokirjallisuudessamme

Keskustelua

Jäsen- ja tutkijatapaaminen kello 16–18, tarjoilua

Tarjoilujen järjestämiseksi vuosikokoukseen, esitelmätilaisuuteen sekä jäsen- ja tutkijatapaamiseen pyydetään ilmoittautumaan 18.3.2011 mennessä sähköpostilla leena.paaskoski(at)lusto.fi tai postitse osoitteeseen Metsähistorian Seura, c/o Lusto, 58450 Punkaharju.

Kuvat s. 2-3: Lusto, Suomen Metsäyhdistyksen kokoelma.

Muistathan

ilmoittaa jäsentiedotusta varten sähköpostiosoitteesi sekä mahdolliset posti- ja sähköpostiosoitteiden muutokset: metsahistorian.seura(at)lusto.fi tai Metsähistorian Seura, c/o Lusto, 58450 Punkaharju.

Metsien miehiä ja naisia -elämäkertaseminaari

Jyväskylän yliopisto, Historian ja etnologian laitos
H-320, keskiviikkona 13.4.2011 klo 10-16.45

- 10.00-10.15 Seminaarin avaus
10.15-10.35 Heli Valtonen: Biografinen tutkimus
10.35-10.55 Matti Leikola: Pentti Haanpään
”Noitaympyrä” – metsätalouden analyysi
1930-luvulta
10.55-11.15 Terhi Reiterä: Kämpän hengetär vai hyvä
jätkä? Pohjois-Suomen kämppäemännät
ja sukupuolen merkitys kämppäelämässä
1945–1975
11.15-12.00 Keskustelua

Lounastauko (omakustanteinen)

- 13.00-13.20 Katja Tervo: Metsäammattilaiskupu-
lpolvien elämäkerrat metsätyön
muutosten kuvaajina
13.20-13.40 Suvianna Seppälä: Uittotöistä
metsäpäälliköksi – Metsätyöperinteen
tallettaja ja kokija
13.40-14.00 Veli Snellman: ”Snellmanit – metsäsuku”
14.00-14.45 Keskustelua

Kahvitauko

- 15.15-15.35 Lauri Vaara: Metsähoitajien
ammattikulttuuri metsätalouden
kehityksen tekijänä
15.35-15.55 Gia Virkkunen: Metsätyömiesten
kokemukset työstä, köyhyydestä ja
selviytymisestä 1930-luvun pulan oloissa
15.55.-16.45 Kommenttipuheenvuorot,
loppukeskustelu ja seminaarin päätös;
Metsähistorian Seuran puheenjohtajan
puheenvuoro

Järjestäjät: Metsähistorian Seura, Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitos sekä Lusto - Suomen Metsämuseo. Järjestelytoimikunta: prof. Ilkka Nummela, prof. Jari Ojala, prof. Hanna Snellman, dos. Heikki Roiko-Jokela, VTT Jaana Laine ja FT Leena Paaskoski..

Seminaari on maksuton. Kahvitarjoilun järjestämiseksi **ilmoittautumiset 28.3.2011 mennessä**: Leena Paaskoski, leena.paaskoski(at)lusto.fi tai Metsähistorian Seura, c/o Lusto, 58450 Punkaharju.

Kuvat Lusto, Evon kokoelma, Enson kokoelma ja Stora Enso Metsän kokoelma.

Opintoretkeilyt ja matkat

Matka Suomalaismetsiin 15.–19.5.2011 – pari paikkaa jäljellä

Matkakohteita Värmlannissa ovat mm. Finnkulturcentrum (Suomalaiskulttuurin keskus) Torsbyssä, Östmarkin 1765 rakennettu paanuseinäkirkko, 1640-luvulta peräisin olevat Mattilan perinnetalo (nykyisin vapaa-ajan keskus) ja Juhoilan perinnetalo sekä Norjan puolella Norjan Metsämuseo Elverumissa ja Norjan Metsäsuomalaismuseo Svullryassa (Grue Finnskog). Vastuullinen matkanjärjestäjä on Matka-Vekka Oy.

Sunnuntaina 15.5. bussi lähtee klo 13.30 Tampereelta ja edelleen klo 16.15 Helsingistä Turun satamaan, josta Silja Europa lähtee klo 20.15.

Maanantaina 16.5. aamutuimaan jatketaan Karlstadin kautta Torsbyhyn, jossa tutustutaan Suomalaiskulttuurin keskuksen ja ajetaan Östmarkin kautta Rördåforsiin Mattilan vapaa-ajankeskukseen, jossa yövytään kahtena yönä.

Tiistaina 17.5. tutustutaan Norjan Metsämuseoon Elverumissa. Paluumatkalla poiketaan Metsäsuomalaismuseoon Grue Finnskogissa (Svulrya); yöksi palataan Mattilaan.

Keskiviikkoamuna 18.5. tutustutaan Juhoilan perinnetaloon, jonka jälkeen suunnataan kotimatalle kohti Tukholmaa, josta Silja Galaxy lähtee klo 19.30.

Torstaiamuna 19.5. saavutaan Turkuun klo 7 ja Helsinkiin noin klo 10.30 sekä Tampereelle noin klo 13.

Bussissa on näyttöruudut ja pc-kytkentä, joten siirtymäjaksolla käsitellään aihetta sanoin ja kuvin. Kohteissa ruotsinkieliset esittelyt tulkitaan pääpiirtein ja tarpeen mukaan. Matkan hinta sisältäen matkat, majoituksen (2 hh) ja ateriat (3 x lounas, 2 x päivällinen) sekä ohjelman on 420 € hengeltä (ei-jäsenet + 30 €). Majoitus laivassa on kahden hengen hyteissä ja Mattilassa tasokkaissa mökeissä kahden hengen huoneissa. Ryhmä on jo koossa, mutta pari pikaista ilmoittautujaa vielä mahtuu mukaan. Yhteys allekirjoittaneeseen.

Markku Rauhalhti
rauhalhti(at)kolumbus.fi
p. 050 68 980

Kotimaan retki Pirkanmaalle ja Suomenselälle 26.–27.8.2011

Retkeily alkaa perjantaiamuna 26.8. Tampereen rautatieasemalta, perinteiseen tapaan tilausbussilla. Ensimmäiset tutustumiskohteet ovat Serlachuksen tehdas- ja taidemuseot Gustaf ja Gösta Mäntässä. Lounaan jälkeen matka jatkuu Keuruun Pihlajavedelle, jossa tutustutaan vanhaan puukirkkoon, kylämiljööseen sekä virkeään kylätoimintaan.

Illtapäivän lopulla saavumme Ähtäriin Tuomarniemelle, joka on 108-vuotias metsäalan opinahjo. Nykyisin ”Nääsillä” antavat metsäopetusta Seinäjoen ammattikorkeakoulu ja Koulutuskeskus Sedu. Tuomarniemellä tutustumme metsämuseoon sekä teemme kävelyretken piha-alueella ja puulajipuitossa. Majoitumme kurssiasuntolaan (kahden hengen huoneisiin), nautimme illallisen sekä saunomme ja uimme rantasaunalla. Ohessa saamme tietoisikun Ähtärin virkeästä museotoiminnasta ja suunnitelmista.

Lauantaiamuna tutustumme aamupalan jälkeen Tuomarniemen perinteisiin: ”käpytalouteen”, uittoon, hankikylvömetsiin ja Miilumajaan. Aamupäivän lopulla ajamme Vääräkosken kartonkitehtaalle, jonne rakennetaan tehdasmuseota. Vääräkoski edustaa ensimmäistä koneellistettua paperitehdassukupolvea, ollen seuraava kehitysaste Verlan jälkeen.

Vääräkoskelta suuntaamme kohti Tamperetta ja ruokailemme matkan varrella esim. Virroilla. Mahdollisesti pysähdymme vielä Juupajoella Hyytiälässä ja Kallenaution kestikievarissa.

Retken alustava hinta-arvio on noin 150 € hengeltä. Tarkempi matkaohjelma on seuraavassa Susikossa.

Lisätietoja ja alustavat ilmoittautumiset:
Tapani Tasanen
p. 040 830 4132
tapani.tasanen(at)seamk.fi

Lintulan lehtikuusikko, Saimaan kanava, Punkaharju ja Lusto – Tervetuloa pohjoismaiseen metsähistoriakonferenssiin 15.–18.9.2011

Kuten viime Susikossa kerrottiin, Suomi järjestää vuorollaan Pohjoismaisen metsähistoriakonferenssin. Konferenssi toteutetaan pääosin retkeilynä, joka poikkeaa myös Karjalan kannaksella. Osanottajia tulee parisenkymmentä muista pohjoismaista, seuramme jäseniä toivottavasti osallistuu saman verran.

Torstaina 15.9. klo 12.30 matka alkaa bussilla Helsinki-Vantaan lentoasemalta. Mukaan voi liittyä myös esim. Lappeenrannasta. Raja ylitetään

Nuijamaalla klo 16 paikkeilla. Rajan jälkeen tutustutaan Saimaan kana-vaan ja sen historiaan; kanavan ja Kannaksen asiantuntijana dos. Jyrki Paaskoski. Yöpyminen on Hotelli Victoriassa Viipurin torin laidalla, josta on hyvä piipahtaa katsomassa keskikaupunkia.

Perjantaina 16.9. suunnataan Lintulan (Raivolan) lehtikuusikkoon, sieltä Terijoelle ja edelleen Pietarin kupeeseen Levashovoon, jossa käydään 47 000 Stalinin uhrin metsähautausmaalla. Illaksi ajetaan Punkaharjulle, jossa yövytään Lomakeskuksen mökeissä.

Lauantaina 17.9. pidetään seminaaria sekä tutustutaan Lustoon ja sen lähi- ympäristöön.

Sunnuntaina 18.9. ajetaan Tikkurilaan, jossa ennen kotimatkaa tutustutaan Heurekaan.

Osallistumismaksu sisältäen bussikuljetukset, majoitukset (2 hh), ateriat ja ohjelman on saatujen avustuksien ansiosta vain 200–220 € hengeltä. Lisäksi tulee noin 50 € maksu ryhmäviisumista, ellei matkusta omalla viisumilla. Passin on oltava voimassa 6 kk viisumin päättymisen jälkeen.

Ilmoittautumiset allekirjoittaneelle mielellään jo muutaman viikon kuluessa, jotta voimme jatkaa suunnittelua ja varmistaa varauksia. Tapahtuman kieli on ”skandinaviska”, apukielenä englanti. Olisi mukava saada mukaan parikymmentä seuramme jäsentä.

Markku Rauhalhti
rauhalhti(at)kolumbus.fi
p. 050 68 980

Lennart Segerstråle: Lehtikuusimetsä Lintulanjoen äärellä
(Heikinheimo 1927).

Vuosikokousaineisto

METSÄHISTORIAN SEURA RY TOIMINTAKERTOMUS 2010

* 16. toimintavuosi

Hallituksen esitys 17.2.2011

1. Yleistä

Kertomusvuonna Metsähistorian Seuran toiminnassa jäsenten kannalta vetovoimaisin tapahtuma oli ulkomaan opintoretki Itävaltaan ja Unkariin. Vuosikokouksen esitelmätilaisuuden ajankohtaisteemana oli talvisodan 70. merkkipuosi. Toiminnan vaikuttavuutta edisti ratkaisevasti Metsämiesten Säätiön seuran hankkeille myöntämä taloudellinen tuki.

Seuran jäsenmäärä 31.12.2010 oli 329 (2009: 324) varsinaista jäsentä ja 11 (2009: 10) kannattajajäsentä. Vuoden aikana seuraan liittyi 19 jäsentä. Kuolemantapausten ja eroamisten vuoksi jäsenmäärä väheni seitsemällä henkilöllä ja vuodenvaihteessa maksamatta olleiden jäsenmaksujen vuoksi eronneiksi katsottiin kuusi henkilöä.

Seuran hallitus 2010: Juhani Huittinen puheenjohtaja, Tapani Tasanen varapuheenjohtaja (25.3.2010 alkaen), jäsenet Jaana Laine, Antti Koskimäki (25.3.2010 alkaen), Matti Leikola (25.3.2010 saakka), Helkamari Knaapi, Markku Rauhalampi, Heikki Roiko-Jokela, Liisa Siipilehto ja Jarmo Tammenmaa. Hallitus piti viisi kokousta. Kokouspaikkana oli Tieteiden talo, Helsinki, Kirkkokatu 6.

Seuran sihteeri: Leena Paaskoski ja taloudenhoitaja: Reija Turunen.
Tilintarkastajat: Risto Hyvärinen ja Heikki Lindroos, varalla Tapani Honkanen ja Lauri Vaara.

Metsähistorian Seura on Tieteellisten seurain valtuuskunnan ja Suomen Metsäyhdistyksen jäsen.

2. Toiminta

2.1. Jäsen- ja esitelmätilaisuudet

Vuosikokous pidettiin 25.3.2010 Tieteiden talolla Helsingissä; osanottajia 27. Vuosikokouksessa Seuran ensimmäinen puheenjohtaja, professori Matti Leikola kutsuttiin seuran kunniajäseneksi hänen jäädessään pois pitkäaikaisesta hallitustyöskentelystä. Vuosikokouksen yhteydessä

järjestettiin esitelmätilaisuus (24 osanottajaa) sekä jäsen- ja tutkijataapaaminen (20 osanottajaa). Talvisodan 70-vuotistapahtumiin liittyen vuosikokousesitelminä kuultiin FT Heikki Kupiaisen esitelmä Savon saaloilta ja savotoilta maata puolustamaan ja VTT, majuri Heikki Mälkin esitelmä Herrat jätkät ja sotataito. Molemmat esitelmät julkaistiin Susikossa 2/2010.

Pohjoismaisen metsähistoriakonferenssin järjestäjävuorossa oli Ruotsi. Ruotsin Ombergissa 14.–16.9.2010 järjestettyyn konferenssiin osallistui runsaat 30 metsähistorian seurojen jäsentä ja metsämuseoiden edustajaa. Suomesta osanottajia oli 11. Markku Rauhalahden konferenssiraportti julkaistiin Susikossa 3/2010.

Kotimaan opintomatka järjestettiin 24.9.2010 Riihimäen ympäristöön, Lopelle ja Metsäntutkimuslaitoksen Haapastensyrjän toimipisteeseen. Opintomatkan järjestelyistä vastasivat Antti ja Ritva M. Koskimäki sekä Juhani Huittinen. Kohteina olivat Riihimäen Taidemuseo, Suomen Metsästysmuseum, Paloheimo-yhtiön historialliset kohteet Riihimäen Kormussa, Metlan Haapastensyrjän toimipiste ja Läyliäisten Seurala. Retkeilyn aiheena olivat Paloheimojen teollisuushistoria ja afäärifenomenaanit. Historiaesitelmän piti FT, DI Jouni Yrjänä. Opintomatkalle osallistui 18 henkeä. Antti Koskimäen retkeilykertomus julkaistiin Susikossa 3/2010.

Seuran ulkomaan opintomatka 4.–7.5.2010 suuntautui läntiseen Itävaltaan ja Unkarin Soproniin. Pääaiheina olivat Itävallan ja Unkarin metsätalous, Wienin metsät, Sopronin metsätiedekunta ja Itävallan metsämuseo Grossreiflingissa. Osanottajia oli 29. Markku Rauhalahden retkeilykertomus julkaistiin Susikossa 3/2010.

2.2. Tutkimus- ja asiantuntijatoiminta

Metsähistorian tutkimuksen edistämiseksi vuosikokouksessa 25.3.2010 myönnettiin kolmatta kertaa yhdessä Metsänhoitajaliiton kanssa seuran palkinto ansiokkaalle pro gradu -työlle. Palkinnon sai FM Tomi Letonsaari Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitoksen etnologian oppiaineeseen tehdystä työstä Metsänhaltijat itäsuomalaisessa kansanuskossa.

Seuran jäseniä toimi asiantuntijoina kirjahankkeessa Metsä ja ihminen – Kohtaamisia arjen historiassa 1500–2000. Päätoimittaja on Heikki Roiko-Jokela ja ohjausryhmässä Matti Leikola (pj.), Ilkka Nummela, Hanna Snellman, Jaana Laine ja Leena Paaskoski.

Suomen Metsäyhdistyksen kevätkokouksessa 28.4.2010 ja vuosikokouksessa 14.12.2010 seuraa edusti puheenjohtaja Juhani Huittinen.

2.3. Julkaisutoiminta

Metsien käytön historia sanoin ja kuvin -kirjan I osa Esko Pakkanen ja Matti Leikolan kirjoittamana julkaistiin 630-sivuisena ja 850 kuvaa sisältävänä laitoksena keväällä 2010 nimellä Metsää, puuta ja kovaa työtä. Kirjan toinen osa ilmestyy tekijöiden omana hankkeena 2011.

Vuosilusto 8 Metsä, ihminen, yhteisö ilmestyi syyskuussa 2010. Vuosiluston teemana oli moni-ilmeinen metsä ja metsähistoria.

Seuran julkaisuja oli myynnissä Punkaharjulla Luston Puodissa ja Helsingissä Tiedekirjassa.

2.4. Tiedotustoiminta

Jäsentiedote Susikko toimitettiin kolme kertaa. Susikko ilmestyi sähköisenä ja ulkoasultaan uudistuneena seuran kotisivuilla ja tarpeen mukaan postitettiin monisteena niille seuran jäsenille, jotka eivät käytä Internetiä tai eivät olleet vielä ilmoittaneet sähköpostiosoitettaan. Sähköistä viestintää kehitettiin myös muilla tavoin, ja 2/3 seuran jäsenistä sai vuoden lopussa tiedotteet sähköisesti. Seuran toiminnan esittelyn ja ajankohtaisten asioiden lisäksi Susikossa julkaistiin metsähistoriaa käsitteleviä lyhyitä artikkeleita, opintoretkiraportteja kirja-arvosteluja.

Susikoissa 1-3/2010 julkaistiin seuraavat artikkelit:

Lapin tukkeja. Kirja-arvostelu *Olli Sandström, Tukkeja Tunturin takaa* (2009), Esko Pakkanen

Putosiko negatiivinippu lattialle? Kirja-arvostelu *Ivar Ekström, Metsäkansa* (2009), Matti Kärkkäinen

Metsäpirulainen liikemiehenä. Kirja-arvostelu *Jouni Yrjänä, Metsäpirulainen* (2009), Esko Pakkanen

Hyvä kun tuli tehtyä! Kirja-arvostelu *Sulevi Riukulahto, Suomen parhaat metsät* (2009), Arvi A. Koivisto

Hevosia ja hevosvoimia, Antti Koskimäki

Alnus ry – Uudesta metsäkulttuurikeskuksesta 2009 juhlavuoteen 2010, Matti Palo

Lustokalenteri ja ilmastonmuutos Lustossa, Samuli Helama

Vuosikokouksesta, Juhani Huittinen

Vuosilusto 8 ilmestyy kesäkuussa, Olli Turunen

Metsää, puuta ja kovaa työtä. Kirjaesittely, *Matti Leikola ja Esko Pakkanen, Metsää, puuta ja kovaa työtä.*

Suomalaiset metsänhaltijat, Tomi Letonsaari

Metsähistoriaa omalta kotikoneelta vai kirjavaraston uumenista?, Liisa Siipilehto

Kansallinen digitaalinen kirjasto tuo kulttuuriperinnön kaikkien ulottuville, Leena Paaskoski

Savon saloilta ja savotoilta maata puolustamaan, Heikki Kupiainen

Talvisodan sotilaallisen ”ihmeen” jäljillä!, Juha Mälkki

Jussi Lainio – poromiesten ja savottalaisten mestarikuvaaja, Matti Leikola

Savotoilta uittoreittien varsille ja kuvia metsästä, Anne Kaljunen

Särkisillan malli, Juhani Huittinen

Seuran matka Itävaltaan ja Unkariin viime toukokuussa, Markku Rauhalhti

Pohjoismainen kongressi pidettiin Vätternin maisemissa, Markku Rauhalhti
Metsähistorian Seura Riihimäellä ja Lopella, Antti Koskimäki
Taimituotannolle kattava ja monipuolinen historia, Antti Koskimäki
*Risto Hyvärinen, Heikki Lindroos & Teuvo Manninen, Metsäkuva elää –
Kertomus Järvi-Suomen metsistä.* Kirja-arvostelu, Tapani Tasanen
Iisalmen metsittyvät Suomen sodan muistomerkit, Matti Kärkkäinen
Lustossa kerättiin metsämiesten päähineitä – Herrat, pomot ja jätkät -näyttely
jatkaa huhtikuun alkuun, Anne Kaljunen

Metsähistorian Seuran Internet-sivuja ylläpidettiin yhteistyössä Luston
kanssa. Seuran käytössä oli suomenkielinen painettu esite sekä ruotsin-,
englannin- ja saksankieliset esitteet A4-monisteina.

2.5. Muu toiminta

Pidettiin yhteyttä perinne- ja historiayhdistyksiin ja alan muihin yhteisöihin
sekä kotimaassa että ulkomailla. Yhteistyö Luston kanssa jatkui tiiviinä.
Markku Rauhalhti toimi pohjoismaisten metsähistorian seurojen ja met-
sämuseoiden yhteyshenkilönä. Koordinaatiovastuu on Norjalla.

3. Resurssit ja talous

Toimintaa hoidettiin talkootyönä. Lusto hoiti seuran toimistopalvelua ja
tilinpitoa.

Opintoretkeilyn kulut katettiin osallistumismaksuilla. Metsämiesten
Säätiöltä saatiin apuraha vuoden 2010 kansainväliseen toimintaan ja
tiedotukseen sekä Vuosilusto 8:n toimittamiseen. Vuosilusto 8 sai tukea
myös Tieteellisten seurain valtuuskunnalta ja metsäalan sidosryhmiltä.
Jäsen- ja kannatusmaksujen tuotto oli 6 255,75 euroa.

Tilikauden ylijäämä on 153,89 €, siirtovelkoja yhteensä 987,05 €, taseen
loppusumma 5 644,71 € ja seuran oma pääoma 4 657,66 €.

METSÄHISTORIAN SEURA RY

TOIMINTASUUNNITELMA 2011

17. toimintavuosi

Hallituksen esitys 17.2.2011

1. Toiminta

Metsähistorian Seura käynnistää toimintansa arviointi- ja kehittämistyön.
Työskentelyyn sisältyvät jäsenkysely ja kehittämisseminaarit, ja sen
tavoitteena on kehittää toimintaa vastaamaan entistä paremmin
jäsenkunnan tarpeisiin.

1.1. Hallitus ja vuosikokous

Metsähistorian Seuran hallitus pitää 3–5 kokousta.

Seuran vuosikokous pidetään Helsingissä 24.3.2011. Vuosikokouksen yhteydessä on ansioplakettien ja opinnäytepalkintojen jako, esitelmätilaisuus ja tutkijatapaaminen. Vuosikokousseminaarin esitelmätilaisuus käsittelee biografiatutkimusta, elämäkerrallisuutta ja henkilöhistoriaa metsähistorian tutkimuksessa (dosentti Heikki Roiko-Jokela) sekä metsäalan henkilöhaamoja kaunokirjallisuudessa (professori emeritus Matti Leikola).

1.2. Muut jäsentilaisuudet

Seura järjestää yhteistyössä Suomen Metsämuseo Luston ja Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitoksen kanssa Metsien miehiä ja naisia -elämäkertaseminaarin 13.4.2011 Jyväskylän yliopistossa.

Vuonna 2011 järjestetään opintoretkeily Värmlannin ja Norjan suomalaismetsiin 15.–19.5.2011. Retkeilyn järjestelyjä hoitaa Markku Rauhalahi.

Pohjoismaisten metsämuseoiden ja metsähistorian seurojen konferenssin järjestämisyvuorossa on Suomi. Konferenssi järjestetään 15.–18.9.2011 alueella Punkaharju–Viipuri–Karjalan kannas. Retkeilyn järjestelyjä hoitaa Markku Rauhalahi.

Vuoden 2011 kotimaan opintomatka järjestetään 26.–27.8.2011 Mänttä–Ähtäri-seudulla. Retkeilyn järjestelyjä hoitaa Tapani Tasanen.

Käynnistetään vuosien 2012–2013 opintomatkojen suunnittelu.

1.3. Tutkimustoiminta

Metsähistorian Seura edistää metsähistorian tutkimusta ja perinteen tallentamista myöntämällä 500 euron palkinnon ansiokkaalle yliopiston pro gradu - ja ammattikorkeakoulujen opinnäytetyölle. Palkinnot jaetaan yhteistyössä Metsänhoitajaliiton ja METOn kanssa.

Seura suunnittelee yhteistyössä Luston ja Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitoksen kanssa metsäalan vaikuttajien biografia-hanketta ja hakee hankkeelle rahoitusta. Hanketta koordinoi Heikki Roiko-Jokela. Hankkeen tavoitteena on laatia noin 150 metsäalan toimijasta tutkimuksellinen pienoiselämäkerta, jossa arvioidaan henkilön yhteiskunnallista merkitystä ja vaikuttavuutta erityisesti metsäsektorin kannalta. Hankkeeseen liittyvät osaprojekteina Metsien miehiä ja naisia -seminaari (2011) ja Vuosilusto 9 (2012).

Metsähistorian Seura selvittää mahdollisuutta toteuttaa yhdessä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kanssa hankkeen, jossa kootaan metsä- ja puukauppoihin liittyvää muistitietoaineistoa. Hanke täydentää

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Kansanrunousarkistossa säilytettävää, 1970-luvun alussa koottua Metsäkaupat -muistitietoaineistoa. Muistitiedon kokoaminen ajoittuu vuosille 2011–2012. Hankkeelle on jo saatu rahoitusta Teollisuuden Metsänhoitajilta ja osarahoitusta haetaan myös Metsämiesten Säätiöltä.

Seura tekee aloitteita metsähistorian tutkimus- ja julkaisuhankkeista sekä metsäperinteen tallennuksesta sekä kartoittaa ja välittää tietoa metsähistoriaan liittyvistä meneillään olevista tutkimushankkeista.

1.4. Julkaisutoiminta

Metsähistorian Seuran hankkeena toteutettu kirja Metsää, puuta ja kovaa työtä (Esko Pakkanen ja Matti Leikola) julkaistiin 2010. Tekijöiden omana hankkeena kirjalle tulee jatko-osa, joka julkaistaan 2011.

Yhteistyössä Luston kanssa aloitetaan biografiateemaisen Vuosiluston 9:n tekeminen. Vuosilusto julkaistaan 2012. Vuosilustossa julkaistaan sekä tieteellisiä artikkeleita että esseitä. Jäsenille jaettava Vuosilusto sisällytetään seuran jäsenmaksuun.

Toimitetaan aiheita ja aineistoja julkaistavaksi metsä- ja historia-alan julkaisuissa ja lehdissä.

Seuran julkaisuja myydään Luston Puodissa (Punkaharju) ja Tiedekirjassa (Helsinki).

1.5. Asiantuntijatoiminta

Seuran jäseniä toimii asiantuntijoina erilaisissa alan hankkeissa ja mm. referee-arvioitsijoina kotimaisissa ja ulkomaisissa julkaisuissa.

Seuran jäseniä toimii asiantuntijoina kirjahankkeessa ”Metsä ja ihminen. Kohtaamisia arjen historiassa 1500–2000”. Ohjausryhmään kuuluvat Matti Leikola (pj.), Ilkka Nummela, Hanna Snellman, Jaana Laine ja Leena Paaskoski.

1.6. Tiedotustoiminta

Seuran tiedotuspolitiikkaa suunnitellaan ja kehitetään kokonaisuutena ja osana seuran strategiaa. Seuran verkkosivuja pidetään ajan tasalla ja kehitetään. Suomenkielisten sivujen ohella ylläpidetään ruotsin-, saksan- ja englanninkielisiä sivuja, joista tehdyt tiivistelmät voidaan tarvittaessa tulostaa.

Ylläpidetään metsähistorian harrastajien ja tutkijoiden tiedonvaihtoon käytettävää metsähistoria-sähköpostilistaa.

Jäsentiedote ”Susikko” toimitetaan kolme kertaa seuran verkkosivuilla

luettavana sähköisenä tiedotteena ja tarpeen mukaan jäsenille lähetettävänä monisteena.

Seuran toiminnasta tiedotetaan jäsentilaisuuksien ja jäsentiedotteen lisäksi esitteellä, verkkosivuilla, jäsenkirjeillä, sähköpostitse ja valtakunnallisten historia- ja metsätieteiden kanavien kautta.

Seura osallistuu mahdollisuuksien mukaan Luston MetKu-Metsäkulttuuripäiville kesäkuussa 2011 ja yhteistyössä Luston kanssa Metsämessuille syksyllä 2011.

1.7. Muu toiminta

Seura ylläpitää yhteyksiä historia- ja perinneyhdistyksiin ja alan muihin yhteisöihin sekä kotimaassa että ulkomailla. Tavoitteena on keskinäinen tiedon ja kokemusten vaihto sekä yhteistyö ja työnjako. Erityisesti korostetaan yhteistyötä Suomen Metsämuseo Luston kanssa.

Seuran edustajat osallistuvat metsähistorian seurojen ja metsämuseoiden pohjoismaiseen konferenssiin Suomessa 15.–18.9.2011 Viipurissa, Karjalan kannaksella ja Lustossa. Myös jäsenten toivotaan osallistuvan konferenssiin.

2. Resurssit ja talous

Seuran toiminta pohjautuu vapaaehtoistyöhön. Talousarvioon budjetoidut erilliskustannukset korvataan. Tarvikkeita ja palveluksia pyritään saamaan lahjoituksina. Opintomatkojen kulut katetaan osallistumismaksuilla ja avustuksilla.

Erilaisiin hankkeisiin, tutkimuksiin, seminaareihin, pohjoismaiseen yhteistyöhön, julkaisutoimintaan ja tiedotukseen haetaan ulkopuolista rahoitusta. Seuran toimistopalvelut ja tilinpito hoidetaan Lustossa korvausta vastaan.

Toiminnan tuotot muodostuvat opintomatkojen osallistumismaksuista. Varainhankintatuottoja ovat hankeavustukset, jäsenmaksut (335 á 25,-) ja kannatusmaksut (10 á 68,-). Liittymismaksua ei peritä.

Talousarvion toimintakulut vuonna 2011 ovat yhteensä 54 345 euroa. Kuluista suurimman osan muodostavat opintomatkojen kulut (20 250 €). Muista kuluista olennaisimpia ovat pohjoismaisen yhteistyön ja tiedotuksen kulut sekä (apuraha)rahoituksen saaneiden hankkeiden kulut. Opintomatkojen kulut peritään osanottomaksuina, jäsenmaksutuotot arvioidaan 6500 euroksi. Haetuilla apurahoilla talousarvio tasapainotetaan ”nollabudjetiksi”.

Seuran yhteystiedot: Metsähistorian Seura, c/o Lusto, 58450 Punkaharju, puh. (015) 345 100, telefax (015) 345 1050, sähköposti: metsahistorian.seura(at)lusto.fi ja Internet-kotisivu: www.lusto.fi/seura.

Kirjat

Metsätraktorimonstereita ja metsänhoitajamafiaa

Lauri Vaara, Tehottomuutta, terroria ja tiedotusta maan metsissä. Metsätalouden ja sen yhteiskunnallisen toimintaympäristön kehitys. Taloustieto Oy. 298 siv. 2010.

Vuonna 1992 Koillis-Suomen metsälautakunnan apulaisjohtaja, metsänhoitaja Lauri Vaara siirtyi eläkkeelle ja ryhtyi METLAN sivulliseksi tutkijaksi. Hän väitteli tohtoriksi vuonna 1998 ja on siitä pitäen jatkanut jo vuonna 1990 aloittamaansa suomalaisen metsäsektorin kriittistä tarkastelua.

Uusimmassa kirjassaan hän jatkaa jo parikymmentä vuotta sitten aloittamaansa puunhankinnan organisoinnin ja kustannuslaskennan tarkastelua. Uutena teemana on nyt lisäksi metsänhoitajakunnan rooli erityisesti yksityismetsätalouden valvonnassa ja edistämisessä. – Ilmeisesti jo pitemmän aikaa valmisteilla ollut kirja ilmestyy juuri nyt sellaiseen saumaan, missä odotetaan ryhtyykö Metsähallitus puun myyjänä oikeudellisiin toimiin metsäteollisuusyhtiöiden 1997– 2004 muodostamaa ostokarttelointia vastaan. Lopullisia päätöksiä odoteltaessa voi olla kiinnostavaa tutustua metsänhoitaja Vaaran ajatuksiin, vaikka ei niihin yhtyisikään.

Tehokas vai tehoton metsätalous

Nyt tarkasteltava kirja jakaantuu selvästi kahteen erilliseen osaan. Näistä ensimmäisessä tri Vaara toistaa jo usein aikaisemminkin esittämiään teesejä, mutta syventää nyt tarkasteluaan jonkin verran. Hän kertoo aluksi metsätalouden liiketieteen peruskäsitteitä ja esittää, että metsäteollisuuden harjoittaman raakapuun hankinnan piirissä vanha kannattavuuden laskentamenettely, missä verrataan toisiinsa tuottoja ja kustannuksia, on vääristynyt määrätehokkuuden ihailuksi, millä taas ymmärretään tuotoksen maksimointia käytettyä aikayksikköä kohden. – Jos kone on siis teknisesti arvioiden tehokas, se on edullinen, olivatpa sen kokonaiskustannukset tuotokseen verrattuna kuinka suuret hyvänsä!

Näin on tri Vaaran mukaan metsätalouteen muodostunut suoraviivainen kausaaliketju, missä em. määrätehokkuuden vaatimus on edellyttänyt erikoiskoneita, ennen kaikkea metsätraktoreita. Jotta metsäkoneille taas riittäisi työtä, on ollut suorastaan pakko sysätä kilpailijat, lähinnä maataloustraktorit syrjään ja hankkia täysi määräysvalta puunhankintaan ja lähikuljetukseen. – Näin on siirrytty vanhanajan hankintakaupoista pystykauppoihin ja maaseudun isännät on rationalisoitu pois metsistä. Tästä on tri Vaaran mukaan edelleen seurannut suoraan syrjäseutujen

autioitumista, väestön muuttoa Etelä-Suomen kaupunkeihin ja jopa Ruotsiin. Ja tämä kaikki vain sen vuoksi, että metsätraktori ei enää ole hyvä renki vaan vaativa isäntä, jonka eteen on jouduttu uhraamaan koko elinvoimaisen maaseudun olemassaolo ja elämä!

Myös puun kasvatuksen piirissä on tri Vaaran mukaan ollut havaittavissa samaa vääristymistä. On siirrytty avohakkuisiin ja metsänviljelyyn, vaikka viljelty metsät eivät vertailevien kokeiden mukaan tuota juuri sen enempää kuin luontaisesti uudistetut. Sen sijaan viljelyn kustannukset rasittavat metsikön taloustulosta kokonaisen kiertoajan keston ajan. – Tässä tri Vaara ottaa taloudellisen analyysinsä yksiköksi metsälön epäitsenäisen osan, yhden yksittäisen metsikön ja ulottaa viljelykustannusten rasituksen koskemaan kokonaista kiertoaikaa. Näin hän päätyy vanhan saksalaisen König-Faustmannin kaavan (tai menettelyn) mukaisesti tulokseen, jonka mukaan metsänuudistamismenetelmistä viljely, ennen kaikkea istutus, on ylivoimaisen kallista ja luontainen uudistaminen huomattavan halpaa. Tähän samaan tulokseen ovat kaikki em. menettelyä käyttäneet tutkijat (mm. Lauri Heikinheimon johdolla toiminut, vuonna 1970 mietintönsä antanut metsänviljelykustannusten toimikunta) päätyneet.

Jos sen sijaan sidotaan metsän uudistamista edeltävä päätehakkuu ja sitä välittömästi seuraavat uudistamistoimet toisiinsa ja nyt verrataan esim. avohakkuun ja sitä seuraavan metsänviljelyn tuottoja ja kustannuksia toisiinsa ilman minkäänlaista korkovaatimusta, keskitetyn hankinnan tuottama hyöty ylittää viljelyn kustannukset monin verroin. Näin yleensä tehdäänkin ja tältä pohjalta laskelmat päättyvät lähes aina avohakkuun eduksi.

Kun tri Vaara sitten ryhtyy esittelemään kieltämättä vaikuttavia esimerkkejä metsävirvakunnan sortamista hädänalaisista pientilallisista, hän siirtyy luontevasti puhumaan terroristista, jota varsinkin yksityismetsätalouden edistämisenorganisaatiot harjoittavat asiakkaitaan kohtaan. Ekologia metsänkäsittelyä ohjaavana tekijänä on tri Vaaran mukaan hyljätty jo 1960-luvulla ja maatalousväestön etua katsova maanviljelysseurojen neuvokunta sai sekin väistyä metsäneuvonnasta jo vuonna 1929. Mitä sitten on saatu tilalle: yhtiöiden metsäkoneiden vaatimusten sanelemat avohakkuut, joihin metsälautakunnat (myöh. metsäkeskukset) pakottavat maaseudun metsäntuottajat mukautumaan. Yrittäjien omistama metsä on näin tosiasiaa suoranaisen riiston kohteena! Metsäkoneiden terrori on Vaaran mukaan lähes täydellinen.

Tarkastelunsa lopputuloksena tri Vaara esittää suomalaisen metsätalouden jopa luopuneen taloudellisesta kestävydestä. Vääristynyt tilanne on vähitellen vienyt metsätalouden kaaosmaiseen tilaan, joka näkyy mm. kilpailun puuttumisena ja siirtymisenä keskusjohtoiseen, sosialistista kollektiivitaloudeksi keskitetympään talousjärjestelmään, jota tri Vaara kutsuu anarkistiseksi kollektiivitaloudeksi.

Metsänhoitajakunta – metsämafia

Kirjansa toisessa osassa tri Vaara luo aluksi katsauksen metsänhoitajakunnan syntyyn ja kehitykseen. Koska hän on täydellä sydämellään pientilallisten puolella, hän tarkastelee metsänhoitajia pitäen näiden suhtautumista maatalousväestöön yksinomaisena kriteerinänsä. Hän aloittaa korostamalla usein kieltämättä unohdettua tosiseikkaa: metsänhoitaja- ja agronomikunnan muodostumisen erilaisia lähtökohtia. Metsänhoitajia kasvatettiin yli 60 vuotta vastaamaan yksinomaan valtion omistamista metsistä, joissa kruununtorpparit, puuvarkaajat jne. koettiin tri Vaaran mukaan vain riesana. Tämä perinne on elänyt liian kauan metsänhoitajakunnassa, joka ei tri Vaaran mukaan vielääkään halua ajatella metsää omistavan maanviljelijän parasta vaan ensi sijassa oman kiinteän ammattikuntansa etua!

Metsänhoitajakunnan sitkeän taistelun omien organisaatioiden luomisen puolesta tri Vaara leimaa väärämieliseksi toiminnaksi. Edes entisten metsänhoitolautakuntien toimintaa hän ei hyväksy, vaikka vuoden 1928 yksityismetsälain mukaan nimenomaan maaseudun isäntiä edustavat maanviljelysseurat saivat esittää (ja valita) lautakuntien kaikki jäsenet. Nykyiset metsäkeskukset ja vuonna 1942 perustettu MTK:n metsävaltuuskunta ovat jo täyttä metsänhoitajamaafiaa, jonka apuna toimii luottamushenkilöiden nöyrä joukko, ”hyödylliset idiootit”.

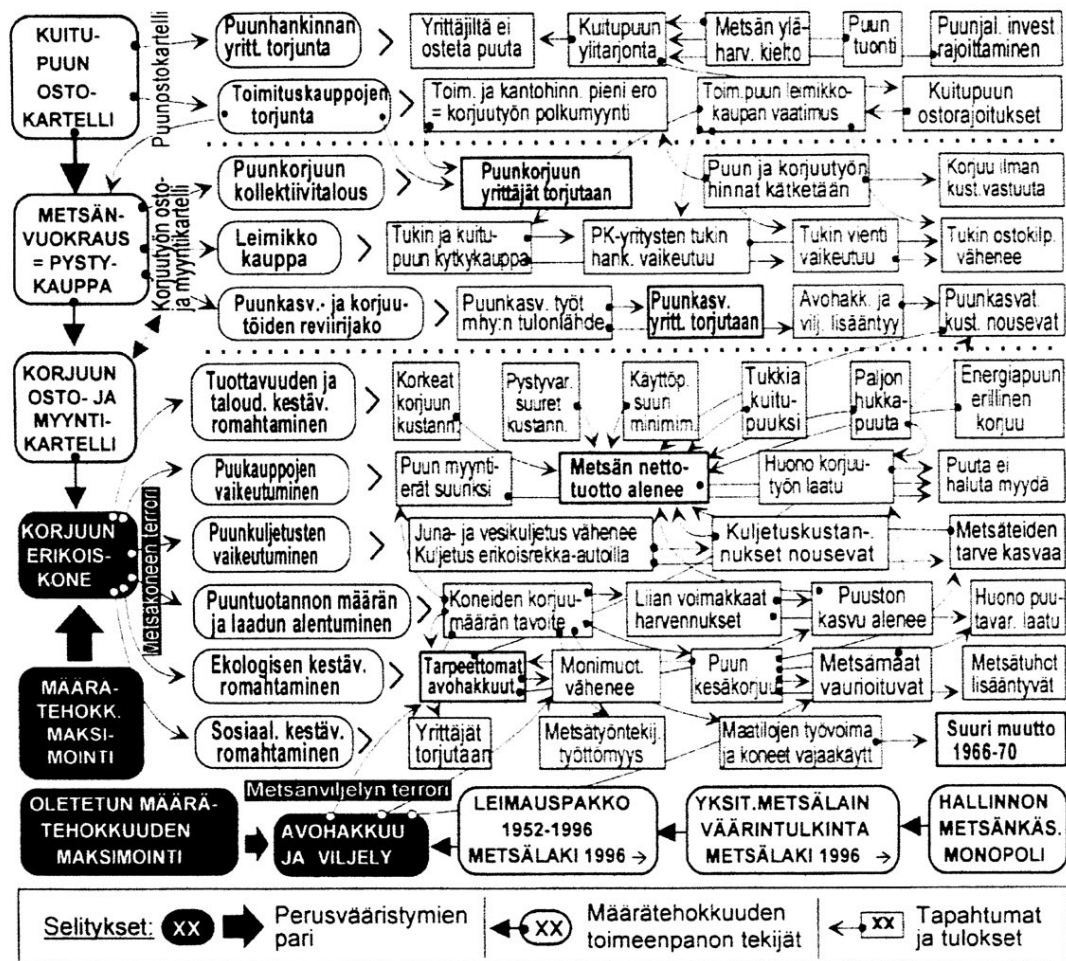
Kirjansa lopussa tri Vaara esittelee kehittämänsä mielenkiintoiset metsäklusterikaaviot: metsäteollisuusklusterin, vuokrametsäklusterin ja ekometsäklusterin omine erikoispiirteineen. Lopputarkastelussaan tri Vaara kertoo – jo toiseen tai kolmanteen kertaan – pääteesinsä metsäyrittäjien alistetusta asemasta, metsänhoitajakunnan rajoittamattomasta vallankäytöstä ja siitä miten Suomen metsäpolitiikkaa ohjaa todellisuudessa metsäkone, jonka suosio tri Vaaran mukaan liittyy läheisesti ns. metsämieshenkeen, jonka keskeisiä ominaisuuksia taas ovat ”kiinteys, maatalousvastaisuus sekä liiketaloudellinen ja yhteiskunnallinen sokeus”.

Koukeroista kieltä ja ”kuumia sanoja”

Kirjansa ensimmäisessä osassa tri Vaara kertoo monia jo aikaisemminkin esittämiään väitteitä suomalaisen metsätalouden vääristymistä, ennen kaikkea pellon ja metsän virheellisen eriyttämisen mukanaan tuomista vaikeuksista ja suoranaيسista kärsimyksistä. Sen sijaan kirjan toisen osan uudet teesit metsänhoitajakunnan vallanhalusta ja ammattikunnan pyrkimyksestä unohtaa yksityismetsien todelliset omistajat, maaseudun pienten ja suurten tilojen isännät herättänevät keskustelua ja jopa pahennusta. Paradoksaalisesti tämä kyllä vain vahvistaisi Vaaran väitteitä kiinteästä ja etuaan tiukasti vartioivasta ammattiprofessiosta: onko nyt laittaa, että metsänhoitaja haluaa avointa ja kriittistä keskustelua oman ammattikuntansa moraalista ja yhteiskuntavastuusta!

Tri Vaara tuo esiin monia aiemmin väheksytyjä tosiseikkoja, mutta hänen sanomansa perille menoa haittaa toisaalta taipumus käyttää

Kuvio 18

Kuvio: Lauri Vaara.

mutkikasta kieltä ja toisaalta mieltymys ”kuumien”, tunnepitoisten ja kärjistävien ilmaisujen käyttöön. Itse en esimerkiksi millään usko, että kukaan kalliin metsäkoneen omistaja – olipa hän sitten yksityinen yrittäjä tai metsäyhtiön ao. sektorin vastuunkantaja – ei laskisi tarkoin omistamansa koneen kannattavuutta vaan olisivat koneiden tuottamien suurten määrätuotosten hurmaamia! Jos metsäkoneiden todelliset kannattavuusluvut ovat niiden omistajien liikesalaisuuksia, tämä ei merkitse sitä, että niitä ei olisi olemassa ja että ne eivät päätöksiin vaikuttaisi.

Tri Vaaran mukaan nykyiset metsäkoneurakoitsijat ovat puun korjuun aliurakoitsijoina tiukasti sidoksissa hankintojen pääurakoitsijoihin, metsäteollisuusyhtiöihin, siitäkin huolimatta että puutavaran hankinta on teknisenä toimenpiteenä aina ollut ensi sijassa yksityisten pienurakoitsijoiden vastuulla. Selkeitä urakoitsijoita olivat jo vanhan ajan hevostmiehet, jotka ottivat hakkuuoikeuden omistajalta hakkuupalstan, palkkasivat omaan laskuunsa hakkuumiehet, huolehtivat puutavaran metsäajosta ja kuittasivat työnantajalta sekä omansa että miestensä palkan. Kun sitten lisävarustetut maataloustraktorit ilmestyivät 1950-luvulla savotoille niidenkin

omistajat olivat pääasiassa yksityisiä urakoitsijoita. Ja kun metsätraktoreita alkoi vähitellen ilmestyä metsiin, yhtiöiden omistamien koneiden osuus oli silloinkin selvänä vähemmistönä. Pian yhtiöt luopuivat omistamastaan metsäkonekannasta, Enso-Gutzeit näistä viimeisenä, ja siirtyivät käyttämään yksinomaan koneyrityksien palveluksia, mutta tämä ei merkitse sitä että yhtiöt olisivat samalla luopuneet määräysvallastaan puutarvan hankinnoissa.

Metsänhoitajakunnan ylivallan metsissä tri Vaara esittää jakamattomana ja ehdottomana, eräänlaisena negatiivisena menestystarinana. Entä luonnon- ja ympäristönsuojelu ja sen tarmokkaat pyrkimykset osallistua metsiä koskevien päätösten tekoon, kysyy lukija. Metsänhoitajakunnan valta ei ole lainkaan niin monoliittinen kuin voisi kuvitella, vaan metsillä on nyt hallinnollisesti ”kaksi herraa”, ja vallan punnukset tuntuvat koko ajan siirtyvän hiljaksen luonnonsuojelun hyväksi puhumattakaan siitä, että niin metsäntutkimuksen kuin korkeimman metsäopetuksen piirissä muiden kuin metsänhoitajien panos kasvaa koko ajan.

Myös metsäteollisuus saa tri Vaaran tarkasteluissa sille tällä hetkellä vähemmän sopivan menestystarinan piirteet. En tiedä, johtuuko tämä sitten kirjan käsikirjoituksen pitkästä valmistumisajasta tai muusta, mutta suomalaisen metsäteollisuuden viimeaikaiset vastoinkäymiset Voikkaan, Kemijärven, Kajaanin ym. tehtaiden sulkemisineen olisi mielestäni kyllä pitänyt ottaa painokkaammin huomioon tarkasteltaessa metsäteollisuuden nykytilaa ja tulevaisuutta.

Matti Leikola

Metsän ja puun asialla – professori Matti Kärkkäisen julkaisutuotannosta

Henrik Heräjärven ja Pentti Hakkilan toimittamassa juhlakirjassa *Metsän ja Puun asialla – Professori Matti Kärkkäinen 60 vuotta* (Silva Carelica 51, Joensuun yliopisto, Metsätieteellinen tiedekunta, Joensuun yliopistopaino 2005) luonnehdin Matti Kärkkäistä osaamiskeskustoimijana: ”Aktiivisena keskustelijana Matti Kärkkäinen jakaa ihmisiä, erityisesti tärkeintä viiteryhmänsä metsätiedeyhteisöä. Hänen liikkuma-alansa ja näkökulmansa ovat laajat. Hyvän uskottavuuden takaa monipuolinen ja runsas tutkimus- ja julkaisutyö, työkokemus ja omakohtainen ote vastuulliseen metsänhoitoon itse luodun metsäomaisuuden vaalijana. Vaikuttavuutta lisää tehokkuus ja aikaansaavuus yhdistettynä persoonalliseen esittämistaitoon”.

Matti Kärkkäinen oli tuolloin osa-aikaisena puutalouden professorina Joensuun yliopistossa ja samanaikaisesti osa-aikaisena tutkimusjohtajana Puu- ja metsäosaamiskeskuksessa Joensuun Tiedepuistossa. Jo silloin Matti Kärkkäisen julkaisuluettelossa oli yli 600 artikkelia, tutkimusta ja

oppikirjaa. Hänen mittavasta kirjallisesta tuotannosta järkälemäinen oppikirja *Puutieteen perusteet* (Kustannusosakeyhtiö Metsälehti, Hämeenlinna 2003, 451 s.) ja 60-vuotispäiväksi julkaistu kirja *Maailman metsäteollisuus* (Metsäkustannus Oy, Hämeenlinna 2005, 355 s.) olivat Joensuun luomiskauden tulosta. Edellinen kirja oli jo neljäs versio samasta aihepiiristä ja on ansaitusti puutieteellisen kirjallisuuden klassikko. Jälkimmäisen Jyrki Iivon arvioi valtakunnan päälehdessä ”perusteokseksi sulpuinsinööriksi aikoville” (HS 03.01.2006). Melkoisia valtauksia metsän professorilta.

Noista ajoista Matti Kärkkäisen julkaisutuotanto on vain ottanut lisäkierroksia. Jatkuvana nauhana on ilmestynyt artikkeleita ja kolumneja. Aihepiirit vaihtelevat äärevissä rajoissa; lisalmen Ruhtinaskunnan Suomen sodan muistomerkeistä aina saunan kiukaan oikeaan lämmittämiseen. Vuonna 2009 ilmestyi omaelämäkerrallinen *Metsänhoitajana viidellä vuosikymmenellä* (Metsäkustannus Oy, Hämeenlinna 2009, 312 s.). Yksin kirjan henkilöhakemisto on 27 sivun mittainen. Viime loppuvuodesta ilmestynyt *Metsieni kirja* on kirjateosten sarjassa viimeisin (Metsäkustannus Oy, Hämeenlinna 2010, 272 s.). Kaikesta päättäen ei kuitenkaan viimeinen.

Matti Kärkkäinen kirjoittaa suomen kielellä. Se on hänen erinomainen vahvuutensa, samalla palvelus tieteen ja tutkimuksen kansanomaistamiselle. Oppikirjoissa on mittava sanasto käytettyjen suomenkielisten termien selitykseksi ja Puutieteen perusteet -kirjassa niiden englanninkieliset vastineet. Joskus briljeerataan hienolla termillä; esimerkiksi spatiaalisuus (Metsieni kirja s.242). Sillä tarkoitetaan yksinkertaisesti sitä, että metsikköjen sijainti toisiinsa nähden otetaan päätöksenteossa huomioon. On myös otettu käyttöön hyviä suomenkielisiä sanoja huonon konsulttikielen tilalle; esimerkiksi kaltaisvertailu. MK:n sanoin huonosti suomea taitavat konsultit käyttävät siitä englanninkielistä termiä benchmarking (Metsälehti 1/2011). Yksinkertainen metsäalan sovellutus kaltaisvertailusta on metsäretkeily.

Metsieni kirja on metsäretkeily Matti Kärkkäisen ja hänen puolisonsa metsiin. Kirja antaa herätteitä ja miettimisen sekä vertailun aihetta monelle metsätalouden harjoittajalle. Metsäretkeilyllä Matti Kärkkäisen metsään havainnoidaan vastuullista metsänhoitoa ja sen tuloksia, aukaistaan rajalinjoja, asioidaan maanmittauskonttoreissa, pohditaan jokamiehenoikeuksia, luonnonsuojelua ja kaavoitusta sekä kyseenalaistetaan hetken muotioikkuja ja uskomustieteitä. Metsäretkeilyllä kuten kaltaisvertailussa yleensäkin on omin silmin opittavissa ja omaksuttavissa ns. hyviä käytänteitä. Siinä mielessä Metsieni kirjan toivoisi löytävän myös uusien metsälakien ja uusittavien metsänhoidon suositusten värkkääjien käsiin. Olenpa itsekkin ollut Matti Kärkkäisen metsässä kuulemassa metsänomistajan värikästä kerrontaa hakkuutavoista, metsänhoidon toimenpidevalinnoista ja niiden tuloksista.

Matti Kärkkäisellä on oivaltava tapa kyseenalaistaa. Sen hän tekee nytkin. Hän kyseenalaistaa energiapuun kasvatuksen. Se voi olla sivutuote, jonka määrä minimoidaan metsänkasvatuksessa. Eikä siinä kyllin. Monet asian tuntijat eivät, eikä Matti Kärkkäinenkään usko kotimaiseen liikennepolttoaineeseen. Kannattava tuotanto edellyttää niin alhaista puun hintaa, ”ettei

sillä edes risu liiku”. Jos kansainväliset sopimukset vaativat biopolttoainetta, se tuotetaan muualla kuin Suomessa. Suomessakin voidaan tuottaa liikennepolttoainetta biomassasta kohtuullisen kannattavasti. Tällöin on vain hyväksyttävä, että raaka-aineena on turve, jonka irrottamiskustannukset ovat minimaaliset verrattuna yksittäisten kantojen nostoon tai latvusten keräilyyn. Kotimaisessa turpeessa on varastoituna enemmän energiaa kuin Norjan mannerjalustan Pohjanmeren öljyssä.

Monesti Matti Kärkkäinen päättää kirjansa ja esityksensä hyvin pelkistettyyn arvioon tai epilogiin. Maailman metsäteollisuus -kirjassa se on arvio, että lukuisat kotimaiset tekijät vaikuttavat samaan suuntaan, joiden tuloksena metsäteollisuus ei voi olettaa Suomessa päästävän saatavuudeltaan ja hinnaltaan kilpailukykyiseen puuntuotantoon nykyistä olennaisesti korkeammalla tuotannon tasolla. Metsänomistajien käsissä on, voiko se säilyä nykyisellä varsin korkealla tasolla. Metsieni kirjassa epilogina on metsätaloutemme tulevaisuuden kannalta tärkeä metsikköjen suurentaminen. Matti Kärkkäisen omat kokemukset ovat hyviä tehdä tilakokonaisuuksista yli 300 hehtaarin käsittely-yksiköitä. Timo Salminen toteaa Metsälehdessä kirja-arvioinnissaan (Metsälehti Nro 1/ 2011), että moni olisi varmasti lukenut enemmänkin kokemuksia siitä, miten Matti Kärkkäinen on vierekkäisten tilojen ostamisessa onnistunut poikkeuksellisen hyvin. Metsätilojen jatkuva pirstoutuminen kun on edennyt metsätalouden kannalta jo huolestuttavan pitkälle.

Matti Kärkkäinen kirjoittaa myös yhteismetsien tulevaisuudesta. Tämän kirjoittajakin pohtii vakavasti yhteismetsään liittymistä vähäisen (24 ha) metsätilan omistuksen sukupolvenvaihdoksen hoitamiseksi. Metsäpalstani edullisuus sijoituskohteena on tähän saakka perustunut siihen, että itsellä on ollut harrastusta ja viitseliäisyyttä tehdä kaikki tarpeelliset metsänhoitotyöt kuten istutukset, taimistojen perkaukset sekä nuorten metsien hoitotyöt. Nuoremmalla sukupolvella se ei saata olla ajankäytönkään vuoksi mahdollista.

Matti Kärkkäinen pohtii: ”Kaiken tiedon jälkeen jää miettimään, millainen yhteismetsä Suomeen sopii. Vastausta ei ainakaan itselläni ole”.

Sopii jäädä odottamaan metsäprofessorin vastausta. Ehkä jo seuraavassa kirjassa.

Juhani Huittinen

Esittelyt

Tervetuloa Suomen Metsämuseo Luston uusiin näyttelyihin ja Metsäkulttuuripäiville!

Kinokset ovat vielä Punkaharjulla korkeat, mutta lustolaisten ajatukset kulkevat jo tiukasti kevään ja tulevan kesän uusissa näyttelyissä ja tapahtumissa. Huoltotauon aikana aloitettiin museon vanhan puolen näyttelyiden uudistus ja Suomen käsityön museon kanssa yhteistyössä tuotettu näyttely Parasta puusta avattiin yleisölle 1. helmikuuta. Näyttelyssä esitellään mielenkiintoisella tavalla suomalaista puualan osaamista ja pohditaan samalla puunkäytön tulevaisuutta.

Alkuvuodesta aloitettiin myös Hiljaisuuden huoneen muutos- ja kunnostustyöt. Hiljaisuuden huoneen tekniikka huollettiin ja tilaa avarrettiin näyttelytiloihin, jolloin yleisön on jatkossa helpompi löytää museon suosikkikohteita. Kunnostustyöt mahdollisesti Suomen Metsäsäätiöltä saatu tuki.

Myös Koneaika-näyttely on saanut uuden vetonaulan. John Deere Forestry Oy lahjoitti Luston kokoelmiin kävelevän Plusjack-metsäkoneen prototyypin. Metsäteknologian huippua edustava metsäkone pystyy työskentelemään jyrkässä ja epätasaisessa maastossa, kulkemaan mihin tahansa suuntaan ja kääntymään 360° paikallaan. Lisäksi koneen jälki maastossa on lähes huomaamaton. Valmistetuista prototyypeistä Lustossa esillä oleva Plusjack on järjestyksessä kolmas ja viimeinen. Plusjack ei koskaan päätenyt tuotantoon asti, vaan kone on ollut esittely- ja testauskäytössä.

Moniarvoinen metsä esillä kesän näyttelyissä

Viime vuosien metsätaloutteen ja -teollisuuteen painottuneiden näyttelyiden jälkeen Lustossa keskitytään tänä vuonna tuomaan esille suomalaisten erilaisia metsäsuhteita, -arvoja ja -käsityksiä. Metsäalan moniarvoistuminen on synnyttänyt yhä enemmän tarvetta metsäalan kulttuurisen kuvan laajentamiseen myös Lustossa.

Huhtikuussa avataan näyttely nimeltä Suomalaisten metsät, jossa teemoina näkyvät mm. kansanperinteen metsäsuhde, metsän antimet ja metsien virkistyskäyttö. Soputelta ja kattava kokoelma puusuksia on jo esillä, ja kevään aikana näyttelyyn koostetaan muun muassa Myyttinen metsä -osio, joka kertoo puihin ja metsään liittyvistä uskomuksista elämyskäsittelyllä ja tunnelmallisella tavalla.

Merkittävä osa monialaista metsäkuulttuuria ja -historiaa on myös metsien- ja luonnonsuojeluun liittyvä tematiikka. Lustossa käynnistettiin syksyllä yhteistyössä Tampereen Työväenmuseo Werstaan kanssa luonnon- ja ympäristönsuojelun tallennushanke, jonka tarkoituksena on kerätä ja tallentaa museoiden kokoelmiin luonnon- ja ympäristönsuojelutoiminnasta kertovia aineistoja. Osa tallennushankkeen kautta saadusta aineistosta tulee esille ympäristöliikkeen historiasta kertovaan näyttelyyn Koijärvi, Kessi ja Kuusamon kosket, joka sekin avataan Lustossa huhtikuussa.

Kesäksi Lustoon avataan edellisten lisäksi myös kolme muuta näyttelyä. Koko luomakunta ikoneissa -näyttelyssä on esillä mm. Piispa Arsenin ikonitaidetta, ja metsäammattilaisten kuvaan kaunokirjallisuudessa pääsee tutustumaan emeritusprofessori Matti Leikolan kokoaman kirjanäyttelyn kautta. Punkaharjun vanhalla rautatieasemalla Luston vieressä on kesän ajan esillä Savonlinnan Fotokerhon valokuvanäyttely Minun harjuni, jossa on keskitytty Punkaharjun kansallismaiseman kuvaamiseen.

Metsäkulttuuripäiviltä iloa, tietoa ja perinteitä metsästä

Metku – Metsäkulttuuripäivät järjestetään jälleen ensi kesänä Lustossa viikkoa ennen juhannusta 17.–19.6. Tänä vuonna Metsäkulttuuripäivien ohjelmassa tuodaan esille näyttelyteemojen mukaisesti metsään liittyviä erilaisia arvoja, tarpeita ja käsityksiä – moniarvoista metsää.

Totuttuun tapaan ohjelmassa on kolmen päivän ajan työnäytöksiä ja työpajoja, opastettuja retkiä lähialueen luonto- ja metsäkohteille, musiikkia ja ehkäpä myös teemoihin liittyviä elokuvia. Metsäalan ajankohtaisin tieto ja uusimmat tuotteet löytyvät näytteilleasettajien esittelypisteistä ja Metsätorilta. Myöskään koneiden ja laitteiden pärinää ei ole ohjelmasta unohdettu. Kansainvälistä tunnelmaa Metkuihin tuovat vanhojen moottorisahojen keräilijät, joita on ilmoittautunut matkaan mukaan Suomen lisäksi myös Pohjoismaista ja Baltiasta sekä Hollannista ja Saksasta. Metkujen yhteydessä kokoontuvat myös moottorisahaveistäjät Suomesta ja Venäjältä.

Metsätorin ja tapahtumakentän leppoisassa tunnelmassa viihtyvät varmasti niin metsäalan ammattilaiset kuin perheetkin, ja Luston näyttelytarjonta täydentää mukavasti tapahtumarikasta metsäkulttuuriviikonloppua. Tapahtumakentälle ja Metsätorille on vapaa pääsy. Näyttelyistä ja sisätilojen ohjelmasta pääsee nauttimaan näyttelylipun hinnalla. Metsäkulttuuripäivät ovat avoinna perjantaina ja lauantaina klo 10–17 ja sunnuntaina klo 10–15. Luston näyttelyt ovat avoinna kaikkina päivinä klo 10–19.

Anne Kaljunen
Kuvat: Timo Kilpeläinen

Luston näyttely- ja tapahtumakalenteri

Jatkavat näyttelyt

Koneaika
Vanha savotta
Metsänparantajien vuosisata

Uudet näyttelyt

Parasta puusta 1.2.–13.11.2011
Suomalaisten metsät 29.4. alkaen
Koko luomakunta ikoneissa 29.4.–25.9.
Kojjärvi, Kessi ja Kuusamon kosket 29.4.2011–8.1.2012
Minun harjuni 13.6.–21.8.2011
Metsäala ja metsäammattilaiset kaunokirjallisuudessa 23.6.–27.11.

Lusto on avoinna: helmi–huhtikuussa ti–su 10–17, toukokuussa päivittäin 10–17, kesä–elokuussa päivittäin 10–19. Pääsyliput: 10/8/5/25 €.

Seuran hallituksen edesmenneitä jäseniä

Jarmo Tammenmaa 1943–2011

Metsähistorian Seuran hallituksen kokous 17.2.2011 alkoi hiljaisella hetkellä. Kokoukseen kantautui meidät kaikki yllättänyt ja syvästi satuttanut tieto hallituksemme jäsenen Jarmo Tammenmaan äkillisestä menehtymisestä sairauskohtaukseen.

Jarmo Tammenmaa oli metsämies, ay-mies ja sittemmin Koulutus- ja erorahaston sekä Työttömyysvakuutusrahaston toimitusjohtaja. Siitä toimesta hän jäi eläkkeelle vuonna 2005. Peruskoulutukseltaan Jarmo Tammenmaa oli metsätalousinsinööri. Varttuneessa iässä töidensä ohessa hän suoritti ylioppilastutkinnon, varanotaari- ja oikeustieteen kandidaatin tutkinnot sekä harrastusten puolella lauludiplomin.

Jarmo Tammenmaan harrastusten kirjo oli moninainen – mieskuoro- laulua, kirjallisuutta, historiaa, eränkäyntiä ja kuntoliikuntaa. Reservin majuri oli aktiivinen maanpuolustus- ja metsäalan järjestöissä, niin myös Metsähistorian Seurassa. Hän oli vuodesta 2002 alkaen hallituksemme jäsen.

Ay-toimissa Jarmo Tammenmaa leimautui pohjalaiseksi, "Alahärmän kunniakonsuliksikin" mainittu. Metsähistorian Seurassa opimme, että Jarmo Tammenmaan sydän sykki Kainuulle, hänen lapsuutensa ja sieltä alkaneen metsämiesuransa maakunnalle. Erityisesti on jäänyt mieleen, millä otteella hän aikoinaan oli järjestämässä seuran opintomatkaa Kainuuseen Konsta Pylkkäsen jalanjäljille. Retkelle mukaan hän värväsi koko veljeskaartinsa. Huovisnäreikössä kaikui yli ukkosen jyrinänkin Iki-Kiannon "Kuulkaa korpeimme kuiskintaa...".

Jarmo Tammenmaahan voi ansaitusti sovittaa paltamolaisen Eino Leinon patsasjalustaankin hakattuja säikeitä: "Monta on laulua, monta on laulujen miestä. Yksi on laulu ylitse muiden: ihmisen aatteen hengen ankara laulu". Siinä määrin laulun, aatteiden ja arvojen mies oli Jarmo Tammenmaa.

Juhani Huittinen

Esko Kolehmainen 1928–2011

Seuramme entinen hallituksen jäsen metsätaloussinööri Esko Kolehmainen kuoli 4.2.2011 83-vuotiaana. Esko Kolehmainen toimi myös oman ammattiliittonsa johtotehtävissä. Metsämiesten Säätiön asiamiehenä hän toimi vuosina 1987–1995 eli aikoina, jolloin maahamme suunniteltiin valtakunnallista metsämuseota ja kun Lusto kesällä 1994 valmistui. Asiamiehenä hän oli keskeisesti vaikuttamassa siihen, että säätiö rahoitti Luston perusnäyttelyn.

Kun Metsähistorian Seura loppuvuodesta 1994 perustettiin, Esko Kolehmainen ilmoittautui heti sen jäseneksi. Hän toimi seuramme hallituksen jäsenenä vuosina 1996–2002. Hallituksessa hän oli luonteva ja aktiivinen linkki Metsähistorian Seuran ja Metsämiesten Säätiön välillä. Noina vuosina luotiin pohja seuramme ja säätiön edelleen jatkuvalla hedelmälliselle yhteistyölle.

Esko Kolehmainen toimi vuosina 1996–1999 seuramme toteuttaman ja Metsämiesten Säätiön rahoittaman laajan metsäperinteen keräyshankkeen ohjausryhmän jäsenenä. Hankkeen tuloksista tehtiin vuonna 2001 julkaisu ”Metsähistorian arkistolähteitä Suomessa”.

Markku Rauhaltahti

C/o Lusto, 58450 PUNKAHARJU

www.lusto.fi/seura
[metsahistorian.seura\(at\)lusto.fi](mailto:metsahistorian.seura(at)lusto.fi)

Puheenjohtaja Juhani Huittinen
Lönrotinkatu 4 A 1, 50100 Mikkeli
P. 050 590 6575, [juhani.huittinen\(at\)gmail.com](mailto:juhani.huittinen(at)gmail.com)
Varapuheenjohtaja Tapani Tasanen

Muut hallituksen jäsenet:

Antti Koskimäki
Jaana Laine
Helkamari Knaapi
Markku Rauhalahdi
Heikki Roiko-Jokela
Liisa Siipilehto

Sihteeri Leena Paaskoski
Lusto, 58450 Punkaharju
P. 050 366 9552, [leena.paaskoski\(at\)lusto.fi](mailto:leena.paaskoski(at)lusto.fi)
Taloudenhoitaja Reija Turunen
Lusto, 58450 Punkaharju, [reija.turunen\(at\)lusto.fi](mailto:reija.turunen(at)lusto.fi)

Susikko
Metsähistorian Seura ry:n jäsentiedote
1/2011

ISSN-L 1799-0750
ISSN 1799-0750
<http://www.lusto.fi/seura/etusivu.html>

Julkaisija: Metsähistorian Seura ry
Ilmestyminen: kolme kertaa vuodessa
Päätoimittaja: Leena Paaskoski
Ulkoasu: Timo Kilpeläinen & Leena Paaskoski